

érem került elő a felszínről. A telephez tartozó temetőbe is temetkeztek az Árpád-korig). Ezeket a késői szinteket már elszántották.

A település feltárását félbehagytuk, mivel a teleptől Ny-ra, a dombtetőn előkerült temető befejezése a beruházó számára sürgősebb volt. A Terminál Rt. – ígérete ellenére – a római telep feltárásának folytatására az 1998. év folyamán nem került sor. Tönkretettek viszont több, általunk félig feltárt kőépületet, mely munkálatokról a múzeumot nem értesítették.

Munkatárs: Maróti Éva, Hegedűs Attila régészek, Mali Antal restaurátor, Kalácska Róbert régészhallgató.

OTTOMÁNYI KATALIN

145. Páty (Terminál Rt.)

(Pest megye) **Ó; LT; Ró; A; M; Á**

1997 őszén – 1998 tavaszán nagyarányú leletmentést végeztünk Pátyon, az M1-es autópálya mentén, a TERMINÁL Rt. építési területén. Az építkezés az MRT XIII/1 kötetében 13/9 számmal jelölt, római kori telepet érintette, ahol 1982–1984. között az autópálya építésével kapcsolatban már volt leletmentés.

A Füzes-patak menti területen megkezdtük az ásatást, de a gépi földmunka megkezdése után derült ki, hogy a teleptől nyugatra lévő dombon nagy sírszámú temető terül el.

1997-ben mintegy 300 sírt tudtunk feltárni, 1998-ban mintegy 600 objektumot. A sírok közt volt egy őskori, egy kelta, a sírok nagyobb része római kori (1–4. század), kora- és későavar, honfoglalás- és Árpád-kori. A római kori, változatos rítusú sírokból mellékletként sok kerámia és üvegedény, és a viselethez tartozó tárgyak kerültek elő. Az amúgy sem túl gazdag avar sírok nagy része kirabolt volt, az Árpád-koriakban kevés a melléklet.

A leletek közül említésre méltóak a kora római, pecsételt díszű talak és a bronz szárnyas fibulák, az üvegedények; egy későavar sír griffes veretei; egy szintén avar, lovassír leletei, egy Árpád-kori sír granulált díszes, bizánci fülbevaló-párja. A telep és a temető területén eddig több száz római kori érem került elő. A dombot, melyen a római korban temető volt, az M1-es autópálya építésekor kettévágták, így itt sok sír semmisülhetett meg. Az avar temető észak felé, a ma még szántott részen folytatódik.

Munkatárs: dr. Ottományi Katalin és Hegedűs Attila régészek, Mali Antal restaurátor.

DR. MARÓTI ÉVA

146. Peterd, református templom

(Baranya megye) **Á; Kk; Kú**

1998 szeptemberében kezdetét vette a peterdi refor-

mátus templom építéstörténeti-régészeti kutatása. A feltárások eredményeként kiderült, hogy a legkorábbi templom téglából rakott, egyhajós, íves szentélyzáródású épület volt, teljes hossza kb. 10 méterre tehető. Déli falán két ablak és egy lépcsőzött bélletű íves lezárási kapu nyílt.

Ezt a korai épületet a 13. században nyugat felé kibővítették egy szintén téglából rakott, szélesebb, nyugati karzatos, toronnyal kombinált, déli homlokzatán oromzatos kapuval és egy ablakkal áttört toldalékkal. Ennek felépítésekor a korábbi déli kaput elfalazták. Maga a nyugati toldalék egy 5,4×5,5 méteres építmény, ennek nyugati részét foglalja el a kelet felé 3–3 árkádívvel nyíló karzat, amely a homlokívek és a boltindítások tanúsága szerint a földszinten 3 keresztboltozatos szakaszból épült. Az első szinten csak a toronyaljat boltozták.

Ebben a formában állt az épület, amikor a 14. századi pápai tizedjegyzékben először említik a falut, illetve papját. A falu egy 1453-as adat szerint a pécsi káptalané volt és az ő birtokállományukhoz tartozott 1542-ben, 1551-ben és 1559-ben is. A török hódoltság idején Pathai P. Sámuel református püspök szerint már népes református gyülekezet volt itt, amely a középkori templomot is birtokba vette. Bohuss kanonok 1721-es vizitációjában megemlítette, hogy a szentély boltozata beomlott, de a tornya ép. 1768-ban az Árpád-kori apszist lebontva kelet felé megnagyobbították az épületet, és valószínűleg a kazettás deszkamennyezetből karzatbővítést készítettek. Szárköveit kiszedve, elfalazták a nyugati toldalékon lévő kaput, az újra kibontott déli kapu köré rokokó díszű márványkeretet festettek, elé egy déli előcsarnokot építettek, a nyugati homlokzaton pedig új kaput nyitottak, a tornyot pedig román stílusban átépítették. Ekkor készült a ma is meglévő íves oromzat.

A régészeti kutatás során középkori és újkori sírokat tártunk fel az épületben, valamint az épület mellett.

A műemléki helyreállításra váró templomot építészeti megjelenése, értékes bútorzata, asztalos munkái, műemlékállományunk elsőrendű emlékévé avatják.

BALÁZSIK TAMÁS

147. Petőfiszállás, Bekötőút

(Bács-Kiskun megye) **A**

1998 áprilisában az M5 autópálya nyomvonalán bombamentesítést végző kft. munkásai bejelentették a múzeumnak, hogy régészeti leletre bukkantak. A helyszíni szemle során a kidobott földből fémkeresővel összegyűjtött aranyveretek az avar korra datálták a sírt, melynek feltárására másnap került sor. Mivel a kft. műszerei a kardot jelezték, a ráásás során éppen a medence környékét tették tönkre, így eredeti helyén már